

Προστασία και εφαρμογή νομοθεσίας των εμπορικών σημάτων

***Ομιλητής: Παναγιώτα Γεωργοπούλου, δικηγόρος, νομικός της
Διεύθυνσης Εμπορικής & Βιομηκής Ιδιοκτησίας του
Υπουργείου Ανάπτυξης.***

A.- Έννοια και αξία του σήματος

Αρχίζω την ομιλία μου έχοντας επίγνωση ότι βρίσκομαι κυρίως ανάμεσα σε επιχειρηματίες και εμπόρους που θέλουν με τρόπο σαφή και απλό να καταλάβουν τι μπορεί να αποτελέσει σήμα, ποιο το όφελος κατοχύρωσής του για την επιχείρηση, ποια είναι η έννομη προστασία του σε διοικητικό, αστικό και ποινικό επίπεδο σε περίπτωση που αυτό προσβληθεί. Πιστεύω να ανταποκριθώ στις απαιτήσεις σας, χωρίς να σας κουράσω.

Όταν πριν από 13 χρόνια βρέθηκα να υπηρετώ ως νομικός στη Διεύθυνση Εμπορικής & Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας του Υπουργείου Ανάπτυξης δε φανταζόμουν ότι αυτό το άυλο αγαθό, το σήμα, αποτελούσε μερικές φορές τόσο πολύτιμο στοιχείο της επιχείρησης και επηρέαζε τόσο πολύ τις συναλλαγές, που ήταν ικανό να δημιουργήσει έντονες αντιδικίες μεταξύ ανταγωνιστών και κατ' ακολουθία να προβληματίσει τους νομικούς και τους δικαστές που διαμόρφωναν και εφάρμοζαν το δίκαιο των σημάτων, εμπλουτίζοντας αυτό το τελευταίο και καθιστώντας το τόσο ζωντανό και ενδιαφέρον, όσο ζωντανή και ενδιαφέρουσα είναι και η αγορά, την οποία κατά κάποιο τρόπο ρυθμίζει και υπηρετεί.

Σήμερα με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και της επικοινωνίας μαζί με την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών οδηγηθήκαμε σε μια ενίσχυση του ρόλου του σήματος. Πράγματι η πληθώρα των καταναλωτικών αγαθών που παράγουν οι βιομηχανίες και η προσφορά πολυάριθμων υπηρεσιών, καθιστούν αναγκαία τη διάκριση μεταξύ των προϊόντων ή υπηρεσιών που παρέχονται από τις διάφορες επιχειρήσεις. Έτσι λοιπόν οδηγηθήκαμε στα σήματα, τα οποία όταν τεθούν στα προϊόντα ή στις υπηρεσίες κάποιας επιχείρησης βοηθούν στην αναγνώριση αυτών και στη διάκρισή τους από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Αυτή είναι και η πρωταρχική λειτουργία του σήματος: η λειτουργία προέλευσης.

Αποτελεί λοιπόν το σήμα ένα εργαλείο πολύ σημαντικό στα χέρια του επιχειρηματία, του εμπόρου για να διεγείρει την προσοχή του καταναλωτή στο προϊόν που του προσφέρει και συνακόλουθα να διακριθεί στην αγορά και να την κατακτήσει, αποκτώντας νέους πελάτες και συγκρατώντας παλιούς. Κάποιες φορές μάλιστα το σήμα αποκτά τόση φήμη που λειτουργεί ως το κατ' εξοχήν μέσο προσέλευσης των προτιμήσεων του κοινού. Επιτελεί δηλαδή καθαρά διαφημιστική λειτουργία, όχι απλά πληροφορώντας τους καταναλωτές για το συγκεκριμένο προϊόν, αλλά προωθώντας τις πωλήσεις του προϊόντος αυτού αυτοδύναμα. Το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται σε πολλούς λόγους. Πιθανόν στην πρωτοτυπία που έχει, ή στην ποιότητα των προϊόντων που διακρίνει, ή στην πολυδάπανη διαφήμιση που έχει γίνει γύρω απ' αυτό ή στη φήμη που απολαμβάνει η συγκεκριμένη επιχείρηση στην οποία ανήκει. Αναμφίβολα, όμως, ένα είναι σίγουρο: το σήμα είναι φορέας εμπορικής αξίας, δημιουργεί έναν ισχυρό δεσμό με το προϊόν ή την υπηρεσία που διακρίνει, επιβοηθώντας τον

επιχειρηματία – φορέα του να αναπτύξει τη δραστηριότητά του και να ανταγωνιστεί τις ομοειδείς επιχειρήσεις.

Δεν πρέπει όμως να μας διαφεύγει και η άλλη λειτουργία που επιτελεί το σήμα η εγγυητική, η οποία αποβαίνει προς όφελος του καταναλωτή, αφού του επιτρέπει να διακρίνει, χωρίς κίνδυνο συγχύσεως, το προϊόν συγκεκριμένης επιχείρησης από άλλα προϊόντα, που έχουν διάφορη προέλευση. Δε θα ήταν υπερβολή αν λέγαμε ότι για τον καταναλωτή το σήμα αποτελεί το «φάρο στην αγορά», δηλαδή είναι μέσο προσανατολισμού και διαφάνειας στην αγορά. Υπό την έννοια αυτή το δίκαιο των σημάτων, ενώ δεν αποβλέπει άμεσα στην προστασία του καταναλωτή, αλλά του σηματούχου, εντούτοις έχει ως αντανακλαστική συνέπεια την προστασία του καταναλωτή.

Ας δώσουμε όμως μια σαφή απάντηση στο ερώτημα τι είναι σήμα και τι επίσης μπορεί να καταχωρηθεί ως σήμα. Λανθασμένα θεωρείται από πολλούς ότι το σήμα μιας επιχείρησης είναι απαραίτητα η επωνυμία ή ο διακριτικός της τίτλος. Αρκετές φορές βέβαια, μπορεί το σήμα μιας επιχείρησης να ταυτίζεται με την επωνυμία ή το διακριτικό τίτλο της, αλλά αρκετές φορές πάλι μπορεί αυτό να διαφέρει. Λανθασμένα επίσης πιστεύουν οι περισσότεροι επιχειρηματίες ότι, κατοχυρώνοντας την επωνυμία ή το διακριτικό τίτλο της επιχείρησής τους στο οικείο Επιμελητήριο, έχουν κατοχυρώσει και το σήμα της.

Κατά το νόμο σήμα θεωρείται κάθε σημείο επιδεκτικό γραφικής παράστασης, ικανό να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Ενδεικτικά ο νόμος αναφέρει τέτοια σημεία που μπορεί να αποτελούν σήματα, όπως : οι λέξεις, τα ονόματα φυσικών ή νομικών προσώπων, τα ψευδώνυμα, οι απεικονίσεις, τα σχέδια, τα γράμματα, οι αριθμοί, οι ήχοι, οι μουσικές

φράσεις, ο διασχηματισμός του προϊόντος ή της συσκευασίας του, ο τίτλος εφημερίδας ή περιοδικού. Ο νόμος επίσης αναφέρει περιοριστικά συγκεκριμένους λόγους (απόλυτοι λόγοι απαραδέκτου), για τους οποίους δεν γίνεται δεκτό ένα σήμα και είναι οι ακόλουθοι:

- 1) δεν είναι δεκτικό γραφικής παράστασης,
- 2) στερείται διακριτικού χαρακτήρα,
- 3) αποτελείται αποκλειστικά από στοιχεία που υποδηλώνουν είδος, ποιότητα, ιδιότητες, ποσότητα, προορισμό, αξία, γεωγραφική προέλευση, χρόνο παραγωγής ή άλλα χαρακτηριστικά του προϊόντος ή της υπηρεσίας,
- 4) έχει καταστεί κοινόχρηστο,
- 5) συνίσταται αποκλειστικά από το σχήμα που επιβάλλει η φύση του προϊόντος,
- 6) αντίκειται στη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη
- 7) μπορεί να παραπλανήσει το κοινό, ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας,
- 8) η κατάθεσή του έγινε κακόπιστα,
- 9) αποτελεί σημαία, έμβλημα, σύμβολο, θυρεό ή επίσημα του ελληνικού κράτους ή των άλλων κρατών ή πρόκειται για θρησκευτικό σύμβολο, παράσταση ή λέξη.

Σύμφωνα με όσα είπαμε, δεν μπορούν να εγκριθούν ως σήματα η τελεία, μια γραμμή, ένα απλό τετράγωνο, μεμονωμένοι αριθμοί ή γράμματα, η ένδειξη «άλφα-άλφα», «το πρώτο», «άριστο», «πάμφηνο», «δωρεάν», «μέλι», «φαρίνα», «καροτίνη», «πραλίνα» για αντίστοιχα προϊόντα, η λέξη «μαφία», το σημείο του σταυρού, ενώ αντιθέτως καταχωρούνται ως σήματα γράμματα μεμονωμένα ή αριθμοί με ιδιαίτερη και ιδιόμορφη γραφή, όπως επίσης σύνθετα σήματα που

περιέχουν και περιγραφικά στοιχεία. Εκείνο πάντως που πρέπει να έχει στο μυαλό του ο κάθε ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας, προκειμένου να σχηματίσει το σήμα της επιχείρησής του και στη συνέχεια να το κατοχυρώσει, είναι ότι όσο πιο υπερβατικό και φανταστικό είναι το σήμα του σε σχέση με τα προϊόντα που διακρίνει, τόσο πιο μεγάλη διακριτική δύναμη διαθέτει. Αυτό δε σημαίνει απαραίτητα ότι το συγκεκριμένο σημείο πρέπει να διαθέτει πρωτοτυπία για να εγκριθεί ως σήμα, αλλά ότι σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να έχει διακριτική δύναμη, μικρή ή μεγάλη, που θα οφείλεται είτε στο λεκτικό του χαρακτήρα, είτε στον απεικονιστικό του, είτε και στα δύο μαζί.

B.- Διοικητική προστασία του σήματος

Η διοικητική προστασία του σήματος σχετίζεται με τη διαδικασία καταχώρισής του και τα ένδικα μέσα μη έγκρισης ή διαγραφής ταυτόσημου ή παρόμοιου σήματος που αναγνωρίζει ο νόμος σε οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον.

Στη Χώρα μας αρμόδια για την κατάθεση και καταχώριση του σήματος είναι η Διεύθυνση Εμπορικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας του Υπουργείου Ανάπτυξης. Σ' αυτήν κατατίθενται οι δηλώσεις κατάθεσης σημάτων από πληρεξούσιο δικηγόρο, με τα ανάλογα τέλη και στη συνέχεια διαβιβάζονται στη Διοικητική Επιτροπή Σημάτων (ΔΕΣ), η οποία είναι συλλογικό διοικητικό όργανο και η μόνη αρμόδια να κρίνει το παραδεκτό τους. Η σύνθεση της ΔΕΣ από 3 μέλη, δηλαδή έναν νομικό (Πάρεδρο του ΝΣΚ), έναν εκπρόσωπο του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Αθήνας ή του Πειραιά και έναν ανώτερο υπάλληλο της Διεύθυνσης Εμπορικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας με σχετική εμπειρία, εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό τη σωστή κρίση της Επιτροπής

αυτής. Η ΔΕΣ θα εξετάσει τόσο τους απόλυτους λόγους απαραδέκτου, που αναφέραμε πιο πάνω, όσο και τους σχετικούς και κατά συνέπεια δεν θα εγκρίνει ως σήμα ένα σημείο εφόσον προσκρούει σε προγενέστερα κατατεθειμένο ή καταχωρημένο σήμα που διακρίνει όμοια ή παρόμοια προϊόντα ή υπηρεσίες, ή όταν προσκρούει σε προγενέστερο σήμα φήμης, οπότε στην περίπτωση αυτή δεν ενδιαφέρει το γεγονός ότι διακρίνει διαφορετικά προϊόντα ή υπηρεσίες, γιατί ο νομοθέτης επιφυλάσσει –και δίκαια άλλωστε ιδιαίτερη νομική προστασία στα σήματα φήμης. Εδώ και επτά (7) περίπου χρόνια, η Διεύθυνση Εμπορικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας διαθέτει μηχανογραφημένα ευρετήρια σημάτων που καθιστούν πιο εύκολο τον εντοπισμό των προγενεστέρων σημάτων. Ο έλεγχος που γίνεται και μέσω Διαδικτύου, επεκτείνεται τόσο στα προγενέστερα κοινοτικά σήματα, αφού αυτά ως κοινοτικά έχουν ισχύ στην ελληνική επικράτεια, όσο και στα προγενέστερα διεθνή σήματα, για τα οποία ο δικαιούχος τους έχει ζητήσει την καταχώρισή τους στην Ελλάδα.

Καταλαβαίνετε πόση σημασία έχει ο έλεγχος αυτός που διεξάγεται αυτεπάγγελτα από το Υπουργείο, για την ασφάλεια των συναλλαγών, αλλά και πόσο διαφυλάσσει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις από δαπάνες προστασίας των σημάτων τους, στην περίπτωση που κατοχυρώνονταν από τη ΔΕΣ και κυκλοφορούσαν στην αγορά ίδια σήματα, τα οποία θα έπρεπε με νομικές ενέργειες να διαγράψουν. Το σύστημα αυτό του αυτεπάγγελτου ελέγχου, που δεν το ακολουθούν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες, κατηγορήθηκε ως ιδιαίτερα παρεμβατικό στην αγορά, αλλά επαινέθηκε και ως ιδιαίτερα προστατευτικό.

Υπάρχουν όμως και άλλα προγενέστερα δικαιώματα στα οποία μπορεί να προσκρούει ένα σήμα κι αυτά μπορεί να είναι πιθανόν το

δικαίωμα στην επωνυμία ή σε άλλο διακριτικό γνώρισμα της επιχείρησης (π.χ. διακριτικός τίτλος, όνομα περιοχής στο διαδίκτυο κ.λ.π.) ή το δικαίωμα της προσωπικότητας τρίτου ή δικαίωμα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας (π.χ. ένα εικαστικό έργο, ένα βιομηχανικό σχέδιο). Αυτοί όμως οι λόγοι απόρριψης ή διαγραφής ενός σήματος, προβάλλονται από τους ίδιους τους δικαιούχους τους με τα ένδικα που προβλέπει ο νόμος περί σημάτων, ανάλογα με τα στάδια που βρίσκεται η διαδικασία καταχώρησης του σήματος.

Οι απορριπτικές αποφάσεις της ΔΕΣ προσβάλλονται από τους θιγόμενους στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών. Οι αποφάσεις του Δ.Π.Α. προσβάλλονται στο Δ.Εφ.Α. και οι αποφάσεις του Δ.Εφ.Α. στο ΣτΕ.

Ο νόμος ορίζει ότι εφόσον το σήμα γίνει δεκτό με αμετάκλητη απόφαση σημειώνεται στο ειδικό βιβλίο σημάτων η λέξη κατεχωρήθη. Θεωρείται όμως ότι καταχωρήθηκε από την ημέρα που κατατέθηκε, δηλαδή αναδρομικά. Το σήμα προστατεύεται για δέκα χρόνια από την κατάθεσή του και ανανεώνεται για απεριόριστες δεκαετίες με την καταβολή ανάλογου τέλους. Το δικαίωμα για αποκλειστική χρήση του σήματος αποκτάται από την καταχώρηση. Μόνο τότε ο δικαιούχος του σήματος έχει πλήρη προστασία έναντι τρίτων που ενδεχομένως θα το προσβάλλουν. Πράγματι μόνο ο δικαιούχος καταχωρημένου σήματος μπορεί να υποβάλλει αίτηση παρέμβασης των τελωνειακών αρχών, για την οποία μας μίλησε ήδη ο Γεν. Δ/ντής των Τελωνείων, έτσι ώστε να προλάβουν να δεσμευθούν ή ακόμα και να καταστραφούν τα εμπορεύματα με τα παραποιημένα σήματα πριν προλάβουν να διοχετευθούν στην αγορά. Επίσης μόνο ο δικαιούχος καταχωρημένου σήματος μπορεί να ζητήσει ασφαλιστικά μέτρα για την προστασία του

σήματός του, όπως θα αναφέρουμε πιο κάτω. Ο δικαιούχος καταχωρημένου σήματος μπορεί να το επιθέτει στα προϊόντα ή στα εμπορεύματά του ή να χαρακτηρίζει τις παρεχόμενες υπηρεσίες, να το επιθέτει στα περικαλύμματα ή στις συσκευασίες των εμπορευμάτων, στο χαρτί αλληλογραφίας, στα τιμολόγια, στους τιμοκαταλόγους, στις αγγελίες, στις διαφημίσεις, σε άλλο έντυπο υλικό και να το χρησιμοποιεί σε ηλεκτρονικά ή οπτικοακουστικά μέσα, δηλαδή και ως όνομα περιοχής (domain name). Μπορεί επίσης να παραχωρεί τη χρήση του σήματος σε τρίτους υπογράφοντας με αυτούς αποκλειστικές ή όχι παραχωρήσεις αδειών χρήσης. Ολοκληρώνοντας το κεφάλαιο της διοικητικής προστασίας του σήματος, απλά θα αναφέρω, χωρίς να επεκταθώ, γιατί το θέμα θα καλύψει επόμενος ομιλητής, ως εκπρόσωπος της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων, ότι με τους νόμους που ρυθμίζουν το υπαίθριο εμπόριο (Ν.2323/1995, Ν.3377/2005, Ν.3557/2007) προβλέπεται η κατάσχεση και η καταστροφή προϊόντων που φέρουν παραποιημένα σήματα. Η αξία των σχετικών διατάξεων αφορά κυρίως τους δικαιούχους σημάτων φήμης επώνυμων προϊόντων, των οποίων οι απομιμήσεις είναι εύκολο να διαπιστωθούν στην υπαίθρια αγορά.

Γ. Αστική προστασία του σήματος

Η νομοθεσία μας όμως εξασφαλίζει και την αστικής φύσεως προστασία που σήματος, θεωρώντας ότι η προσβολή σήματος αποτελεί αδικοπραξία. Πράγματι ο νόμος ορίζει ότι όποιος παραποιεί ή απομιμείται σήμα που ανήκει σε άλλον μπορεί να εναχθεί επί παραλείψει ή επί αποζημιώσει ή και για τα δύο.

Η νομολογία έχει κρίνει ότι παραποίηση θεωρείται η πιστή ή

κατά τα κύρια μέρη αντιγραφή σήματος, το οποίο χρησιμεύει για τη διάκριση ίδιου ή παρόμοιου προϊόντος.

Αντίθετα απομίμηση είναι η ιδιαίτερη προσέγγιση προς σήμα που ανήκει σε άλλον ως προς την οπτική και ηχητική εντύπωση, η οποία άσχετα με τις επιμέρους ομοιότητες και διαφορές, μπορεί να προκαλέσει σύγχυση ως προς την προέλευση του προϊόντος μιας επιχειρήσεως στο μέσο καταναλωτή.

Η αστικής φύσεως προστασία που παρέχεται είναι δύο ειδών:
Αφενός με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων και
Αφετέρου με τη διαδικασία της τακτικής αγωγής

Προϋπόθεση για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, ώστε να διαταχθεί η άρση της προσβολής και η παράλειψη της πράξης προσβολής στο μέλλον, είναι η ύπαρξη επικείμενου κινδύνου και επείγουσας περίπτωσης. Στην απόφασή του το δικαστήριο μπορεί να διατάξ κάθε πρόσφορο μέσο για να αποτραπεί ο κίνδυνος, όπως π.χ. τη συντηρητική κατάσχεση των εμπορευμάτων με τα παραποιημένα σήματα, την απαγόρευση της παραπέρα κυκλοφορίας τους, την αφαίρεση και την καταστροφή των παραποιημένων. Μπορεί ακόμα να απειλεί, εφόσον ο εναγόμενος δε συμμορφωθεί με τα ασφαλιστικά μέτρα που θα διατάχθηκαν, χρηματική ποινή έως 5.900,00 € και προσωπική κράτηση έως ένα έτος (Αρ. 947 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ) για κάθε παράβαση. Είναι επίσης επιτρεπτή η λήψη ασφαλιστικών μέτρων σε περίπτωση επαπειλούμενης παραποιήσεως ή απομιμήσεως σύμφωνα με το αρ. 69 Κ.Πολ.Δ. Επίσης, τόσο στην απόφαση των ασφαλιστικών, όσο και στην απόφαση της τακτικής αγωγής, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει και τη δημοσίευση του διατακτικού της απόφασης στον τύπο, μέτρο που αποβλέπει στην άρση της σύγχυσης που έχει δημιουργηθεί

στις συναλλαγές.

Κατά την άσκηση τακτικής αγωγής, ο δικαιούχος σήματος πέρα από την αξίωση για άρση της πράξης προσβολής και παράλειψης αυτής στο μέλλον, μπορεί να ζητήσει και αποζημίωση, καθώς και αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη από την προσβολή του . Η ζημία που αποκαθίσταται είναι η θετική ζημία, αλλά και το διαφυγόν κέρδος. Στην πράξη βέβαια, ο υπολογισμός της ζημίας που έχει υποστεί ο σηματούχος είναι δυσχερές, καθώς είναι σχεδόν αδύνατο να προβλέψει κανείς ποια κατάσταση θα υπήρχε αν ο ανταγωνιστής δεν είχε προβεί στην προσβολή του σήματος του δικαιούχου και αν λόγω της προσβολής μετακινήθηκαν πελάτες προς τον ανταγωνιστή. Οι δυσκολίες αυτές περιορίζονται σημαντικά πλέον μετά την Οδηγία 2004/48/EK, η οποία θεωρείται ως άμεσα ισχύον δίκαιο, εφόσον έχει παρέλθει από τις 29-4-2004 το χρονικό σημείο μεταφοράς της στην ελληνική έννομη τάξη. Η Οδηγία αυτή που αναφέρεται στα μέσα επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας γενικότερα, βελτιώνει το επίπεδο προστασίας που παρέχει ο νόμος περί σημάτων, καθώς προβλέπει μεθόδους υπολογισμού της ζημίας βάσει στοιχείων, δίνει τη δυνατότητα στους δικαστές να διατάσσουν –εφόσον ζητηθεί από τον προσβαλλόμενο- την κοινοποίηση τραπεζικών, χρηματοοικονομικών ή εμπορικών εγγράφων που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του αντιδίκου, προβλέπει τη λήψη συντηρητικών μέτρων προς προστασία των σχετικών αποδεικτικών μέσων χωρίς να ακουσθεί ο προσβάλλον και γενικά παρέχει μέσα στο σηματούχο για να διασφαλίσει τα δικαιώματά του που ήταν άγνωστα στη δικαστηριακή πρακτική. Πληροφοριακά αναφέρω ότι στο σχέδιο νόμου που έχει ετοιμασθεί από το Υπουργείο, για την τροποποίηση του νόμου περί

σημάτων, έχουν ενσωματωθεί οι διατάξεις της ανωτέρω οδηγίας, έτσι ώστε να καθίσταται ευχερής η μελέτη και συνακόλουθα η εφαρμογή αυτών από όσους ασχολούνται με το δίκαιο των σημάτων, χωρίς να ανατρέχουν σε διάσπαρτες σε διάφορα νομοθετικά κείμενα διατάξεις.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφέρουμε ότι βασικό πλεονέκτημα του σηματούχου για τις διαδικασίες αυτές ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων είναι ότι η προσκόμιση πιστοποιητικού καταχώρισης του σήματός του στο Υπουργείο Ανάπτυξης αποτελεί πλήρη απόδειξη για τη χρησιμοποίηση ή παραποίηση του σήματός του από τρίτο, εφόσον αφορά πανομοιότυπο σήμα.

Οι διατάξεις του Ν.146/1914 περί αθέμιτου ανταγωνισμού στις περιπτώσεις προσβολής του σήματος εφαρμόζονται συμπληρωματικά, κυρίως όταν η πράξη προσβολής εκτελείται με σκοπό ανταγωνισμού και αντίκειται στα χρηστά ήθη, π.χ. όταν εκτός από την παραποίηση του σήματος, που συνίσταται σε λέξη, έχουμε ταυτοχρόνως και παραποίηση του ιδιαίτερου διασχηματισμού ή της συσκευασίας του προϊόντος με τη χρησιμοποίηση ίδιων χρωματικών αποχρώσεων. Αυτή είναι μια καινούργια μέθοδος παραποίησης, πιο εκλεπτυσμένη πιθανόν, εφόσον η λέξη που αποτελεί το σήμα είναι τελείως διαφορετική, επίσης όμως ζημιογόνα για τον επιχειρηματία και παραπλανητική για τον καταναλωτή.

Δ. Ποινική προστασία του σήματος

Επιπλέον της αστικής προστασίας, ο δικαιούχος σήματος απολαμβάνει και ποινικής προστασίας. Οι στερητικές της ελευθερίας ποινές κυμαίνονται από τρεις (3) μήνες έως πέντε (5) χρόνια, ενώ οι χρηματικές ποινές από εξακόσια (600,00) Ε έως δεκαπέντε χιλιάδες

(15.000,00) Ε. Ο νόμος περί σημάτων προβλέπει ότι τιμωρείται με φυλάκιση τριών τουλάχιστον μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον 600 Ευρώ:

α) όποιος παραποιεί σήμα ή κάνει εν γνώσει του χρήση παραποιημένου σήματος

β) όποιος θέτει σε προϊόντα της επιχείρησής του ή σε αντικείμενα του εμπορίου του ξένο σήμα εν γνώσει του

γ) όποιος απομιμείται ξένο σήμα προς παραπλάνηση των αγοραστών ή εν γνώσει του κάνει χρήση τέτοιου σήματος

δ) όποιος εν γνώσει πωλεί ή εκθέτει προς πώληση ή κυκλοφορία προϊόντα με σήμα που συνιστά παραποίηση ή απομίμηση

ε) όποιος κάνει χρήση σήματος κατά παράβαση του άρθρ. 19 του Ν.2239/94

στ) όποιος χρησιμοποιεί ως σήμα τα εμβλήματα, τα σύμβολα του ελληνικού κράτους και κάθε αρχής, καθώς και τα θρησκευτικά σύμβολα.

Όλες οι παραπάνω πράξεις είναι πλημμελήματα και τιμωρούνται εφόσον τελούνται με δόλο και εφόσον ο δικαιούχος του σήματος υποβάλλει έγκλιση. Για να κατανοήσουμε τη σοβαρότητα των παραβάσεων αρκεί να σημειώσουμε ότι η συνεχής χρήση παραποιημένου ή κατ' απομίμηση σήματος συνιστά αδίκημα κατ' εξακολούθηση με συνέπεια να επιβάλλεται μία ποινή κατά την επιμέτρηση όμως της οποίας θα υπολογισθούν οι μερικώτερες πράξεις. Πιθανόν σε κάποιες περιπτώσεις απομίμησης να συρρέει πραγματικά και το αδίκημα της απάτης και μάλιστα σε βαθμό κακουργήματος εάν ο υπαίτιος διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια (αρ. 386 παρ. 3, αρ. 386 Π.Κ.), οπότε τιμωρείται σε βαθμό κακουργήματος με

κάθειρξη μέχρι 10 χρόνια.

Επίσης δεν αποκλείεται να τελεσθεί και το αδίκημα της πλαστογραφίας (αρ. 216 Π.Κ.) (π.χ. πλαστογραφημένες ετικέτες που επικολλούνται στο προϊόν για να προσδιορίσουν τη γνησιότητά του). Στην περίπτωση αυτή και εφόσον το όφελος υπερβαίνει τα 73.367,57 ευρώ (αρ.1 παρ. 7^α του Ν.2408/1996) έχουμε κακούργημα με όλες τις ανωτέρω συνέπειες. Και κάτι πιο σημαντικό: οι στερητικές της ελευθερίας ποινές είναι κατ' αρχή μη μετατρέψιμες σε χρήμα.

Με το κεφάλαιο αυτό ολοκληρώσαμε την τριπλή προστασία που παρέχει η ελληνική νομοθεσία στους δικαιούχους των σημάτων, η οποία σε γενικές γραμμές θεωρείται επαρκής. Το ζητούμενο όμως είναι η εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας. Στο θέμα αυτό τον πρώτο λόγο έχουν τα Δικαστήρια της Χώρας . Ως εκ τούτου η επιμόρφωση των δικαστών και η εξοικείωση αυτών με τις προσβολές της διανοητικής ιδιοκτησίας, για να μη θεωρούνται τα οικονομικά εγκλήματα προσβολής των άυλων αγαθών ως ήσσονος σημασίας αδικήματα, θεωρείται απαραίτητη. Προς την κατεύθυνση αυτή, θεωρούμε ότι συνεισφέρει θετικά η δημιουργία ειδικών τμημάτων στα Πολιτικά Δικαστήρια της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπου εκδικάζονται κατ' επιταγή του νόμου (Ν. 2943/2001) οι υποθέσεις προσβολής κοινοτικού σήματος και στα οποία εκδικάζονται και οι υποθέσεις προσβολής εθνικών σημάτων, εφόσον είναι κατά τόπον αρμόδια κατά το εθνικό δίκαιο. Σημαντικά επίσης είναι τα σεμινάρια που οργανώνονται τα τελευταία τρία χρόνια από το Κοινοτικό Γραφείο σημάτων για την επιμόρφωση των εθνικών δικαστών που υπηρετούν στα τμήματα αυτά.

Ε. Συστήματα κατοχύρωσης σήματος - Επίλογος

Κλείνοντας την ομιλία μου θεωρώ χρήσιμο να αναφερθώ στοιχειωδώς στα τρία συστήματα καταχώρισης (εθνικό, κοινοτικό και διεθνές) για να ξεκαθαρίσω κάποιες παρανοήσεις που υπάρχουν σχετικά με τις δυνατότητες που προσφέρουν στις ελληνικές επιχειρήσεις. Κατ' αρχάς τα συστήματα αυτά μπορούν να συνυπάρχουν μεταξύ τους και δε δρουν ανταγωνιστικά. Είναι ισότιμα, απλά παρέχουν διαφορετικό επίπεδο εδαφικής προστασίας σήματος το καθένα.

Το εθνικό σήμα εξυπηρετεί τις επιχειρήσεις που διακινούν προϊόντα τους ή παρέχουν υπηρεσίες μέσα στη Χώρα μας, παρέχοντας ένα minimum ασφάλειας στο δικαιούχο του καθώς, προκειμένου να εγκριθεί, γίνεται έλεγχος αυτεπάγγελτα από τη Διεύθυνση Εμπορικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας των προγενέστερων σημάτων.

Το κοινοτικό σήμα εγκρίνεται κατ' αρχάς, εφόσον δεν προσκρούει σε κάποιον από τους απόλυτους λόγους απαραδέκτου και υπόκειται σε ανακοπή από κάποιον που έχει προγενέστερο κοινοτικό ή εθνικό σήμα ή άλλο διακριτικό γνώρισμα σε μια από τις 27 χώρες της Ε.Ε. Σαφώς είναι πιο εκτεθειμένο σε πιθανές ανακοπές προγενέστερων δικαιούχων, εξυπηρετεί επιχειρήσεις που διακινούν προϊόντα τους στην Ε.Ε. ή σε μεγάλο μέρος αυτής, δεν προϋποθέτει την εθνική κατάθεση σήματος, ενώ διασφαλίζει την κατοχύρωση σήματος σε ολόκληρη την Ε.Ε. με την κατάθεση μιας μόνο αίτησης.

Το διεθνές σήμα δίνει δυνατότητα επιλογής κατοχύρωσης των σημάτων των ελληνικών επιχειρήσεων σε 1 έως 78 άλλες χώρες, καθώς και στο Κοινοτικό Γραφείο (OHIM), με την υποβολή μιας μόνο

αίτησης στο Υπουργείο Ανάπτυξης. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η κατάθεση τουλάχιστον, αν όχι καταχώρηση, του ίδιου σήματος στη Χώρα μας. Το σήμα εξετάζεται από κάθε εθνικό γραφείο, όπως ακριβώς εξετάζονται και τα εθνικά τους σήματα και ενδεχομένως να απορριφθεί σε κάποια εθνικά γραφεία ή να γίνει δεκτό σε κάποια άλλα.

Μέσα από την ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και στην ένδειξη ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΣΗΜΑΤΑ θα βρείτε πληθώρα διευκρινήσεων και οδηγιών για την κατάθεση εθνικού, κοινοτικού ή διεθνούς σήματος. Για κάθε απορία που δεν μπορεί να σας απαντήσει ο ψυχρός υπολογιστής υπάρχει και το έμπυχο υλικό της Διεύθυνσής μας. Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.